

МЕДИАЦИЯ ТУРЛАРИ ВА МОДЕЛЛАРИ

МЕДИАЦИЯ ТУРЛАРИ ВА МОДЕЛЛАРИ			
Problem-solving (муаммоларни ҳал этишга қаратилган) медиация	Бизнес медиацияси	Оила медиацияси	Корпоратив ёки меҳнат низоларига оид медиация
<p>Problem-solving (муаммоларни ҳал этишга қаратилган). Бунда томонлар позициясига эмас, балки қизиқишларига урғу берилади. Медиатор аввалида томонларга ўз позицияларини тушунтиришлари имкон беради, кейин эса у томонларда умумий қизиқишлар ва эҳтиёжлар борлигини англатади.</p>	<p>Бизнес медиацияси. Ишлаб чиқаришда, тадбиркорлик фаолиятида, хўжалик субъектлари ўртасида, бизнес соҳасидаги низоларни ечимига қаратилган.</p>	<p>Ҳар ким феълига яраша олар.</p> <p>Ҳақ жойда қарор топар.</p> <p>Эр-хотиннинг уриши – дока рўмолнинг қуриши.</p> <p><i>Халқ мақоллари</i></p> <p>Оила медиацияси. Оиладаги шахслараро низолар ечимига ҳамда фарзандлар, оила аъзолари билан нормал муносабатларни сақлаб қолишга қаратилган медиация тури.</p>	<p>Корпоратив ёки меҳнат низоларига оид медиация. Меҳнат муносабатларидан келиб чиқадиган иш берувчи ва ходимнинг ўртасидаги меҳнат низоларининг ечимига қаратилган.</p> 
Суд медиацияси	Ко-медиация	Трансформатив медиация.	Нарратив медиация.

<p>Суд медиацияси. Судланувчи ва жабрланувчи, даъвогар ўртасидаги суд низоларининг ечимига қаратилган. Дунё амалиёти медиациянинг мазкур тури 85% муваффақиятли и якун топишини кўрсатади.</p>	<p>Ко-медиация. Икки ёки ундан ортиқ медиаторлар иштирокида бўлиб ўтадиган медиация жараёни. Ко-медиацияда психологлар, юристлар иштирок этиши мумкин.</p>	<p>Трансформатив медиация. Бунда томонлар ўртасидаги ўзаро кучли муҳокама медиаторнинг минимал иштирокида кечади. Бундан мақсад низо иштирокчилари бўлган томонларнинг бир-бирини яхшироқ англаши ва эҳтиёжларини тушунишга кўмак беришдир.</p>	<p>Нарратив медиация. Нарратив ёндашувда медиатор олдиндан кўзланган режа асосида эмас, балки томонларнинг реакцияси билан ишлайди, низоли вазиятни деконструкция қилади ва томонларнинг қизиқишларидан келиб чиқиб альтернатив вариантни конструкция қилади.</p>
<p>Қайта тикловчи медиация.</p>	<p>Баҳоловчи медиация (evaluative approach).</p>	<p>Терапевтик медиация</p>	<p>Челнок медиация (шатл-медиация).</p>
<p>Қайта тикловчи медиация. Бунда медиатор инсонлар ўртасида бир - бирини тушуниш ва низоли вазият бўйича консенсусга келиш кўникмаларини тиклаш орқали низони ечиш усули.</p>	<p>Баҳоловчи медиация (evaluative approach). Вазиятга баҳо беришга қаратилган медиация. Бунда медиатор вазиятга баҳо бериш орқали унинг турли ечимларини</p>	<p>Терапевтик медиация томонларнинг дўстона муносабатларини хамда мулоқот кўникмаларини тиклашга қаратилган.</p>	<p>Челнок медиация (шатл-медиация). Медиатор томонлар билан навбатма-навбат музокара олиб боради.</p>

	таклиф қилади.		
--	-------------------	--	--

Нарратив ва трансформатив моделлар

Нарратив ва трансформатив моделлар асосан оила медиациясида томонлардан бири қарорни қабул қилмаган ва муносабатларни қайта тиклашга умид билдираётган ҳолатларда қўлланилади. Медиациянинг нарратив модели суҳбат шаклида ўтказилиб, унда томонлар ўз муносабатларининг тарихи ҳақида сўзлаб беради. Унинг асосий методлари – экстернализация (*конфликт тарихини томонлар шахсиятидан ажратиш ва уни ташқи муаммо сифатида тасаввур қилиш*), конфликт тарихини деконструкция қилиш (*фактларни талқинлардан ажратиб олиш*), рефрейминг (*вазиятни баҳолашни ижобий йўсунга ўзгартириш*), «уникал эпизодлар» топиш, яъни низогача бўлган даврда улар ўртасида бўлган ижобий муносабатларни қайтадан тиклашга бўлган истак-хоҳишни уйғотиш, томонларга конфликтдан ҳоли альтернатив муқобил умумий келажак йўлларини тузиб чиқишдан иборат.

Фасилитатив ёндашув ва трансформатив модель тарафдорлари Бэрок Буш ва Жозеф Фолджерларнинг фикрича, медиациянинг ижтимоий аҳамияти одамлар ўртасидаги ўзаро муносабатларни сифат жиҳатдан ижобий томонга ўзгартириш ва алоқаларни қайта тиклашдан иборат. Бу моделнинг асосий мақсади томонларга ўртадаги масала юзасидан масъулиятни юклаш, медиациянинг муваффақияти ҳам конфликт юзасидан келишувга эришиш ва томонларнинг бир-бирларини тушунишга қўйган қадамлари билан баҳоланади. Бунда медиатор фасилитатор ролида томонларни мунтазам текшириб, уларнинг музокарага тайёрлигини аниқлаши лозим. Медиаторнинг бош мақсади томонлар ўртасида мулоқот (*бир-бирини эшитиш*) ва ўзаро тан олишга (*қарашлар*) қўмаклашиш жараёнини ташкил этиш, фасилитациядан иборат.. Бунинг самараси ўлароқ, томонларнинг ўзаро тушуниши, ижобий ўзгаришлар юзага келади.